

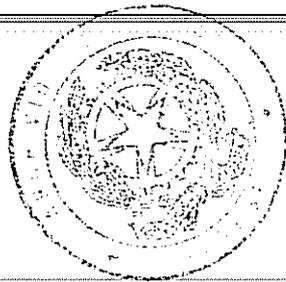
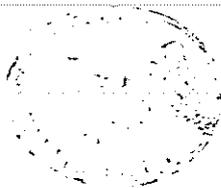
R. ISTITUTO STORICO ITALIANO PER IL MEDIO EVO

Regesta Chartarum Italiae

REGESTO

DI S. MARIA DI MONTE VELATE
SINO ALL'ANNO 1200
(*REGESTUM S. MARIAE DE MONTE VELLATE*)

A CURA DI
CESARE MANARESI

ROMA
NELLA SEDE DELL'ISTITUTO
PALAZZO DEI FILIPPINI
PIAZZA DELL'OROLOGIO 4

1937-XVI

granno ad l. qui dic. Roncale, tab. xxxvi: da mane et montes terra nostra quam nobis reservamus, da meridie terra vigana, da sera via. Que autem ssta. posa de campo ut faciat presb. ipso de fruges et redictum seu censum ad suum usum et benedictionem quicquid voluerit pro anime nostre remedium ad firmatum. Act. ssto. Berganno. S. m. sstorum. Widoni, Arnaldi, Bertari et Arialdi. S. m. Stefanoni et Rodulfi seu Ugoni tt. [sr] Giselbertus not. sacri pal.

Museo dipl., n. 362. Originale. Sul verso nota dorvate illegibile.

15. *Varese, giugno 1007.*
[sr] Enricus rex, a. regni eius ic in Italia iii, m. iunius, ind. v. Constad nos Larianus qui et Dodo f. qd. Dominiconi de l. Bemio, et Dominica filia qd. Ioanrib de l. Masennaco iugalibus, qui profesi sumus ambo lege vivere Lang., ipso namque iugale et mondondo meo mihi consenciente et cum noticia de propinquiribus parentibus meis cui supra femine quia accepimus ad te Ioannes f. qd. item Ioanni de l. Bemmio arigentum den. bonos sol. xxi, finitum precium pro una pecia de terra sedimentum cum aliquantum de muro super se abente in l. et fundo Bemmio, l. ubi dic. a Degodera: da montes et mane Ioanni, da meridie via, da sera tuo ssto. emtori, tab. xviii et dimidia. Quod autem ssto. sedimen pro ssto. precium vindimus. Quidem et spondimus tibi Iohanni et cui tu dederis vestrisque heredibus ssta. vendita defensare. Si contra an(c) cartulam vindicionis agere aut causare quesierimus, in dubium vobis sstis. rebus restituere promittimus. Act. l. Varese. S. m. sstorum. Lariani et Dominicani iugalibus. S. m. Ioanni f. qd. item Ioanni de l. Masennaco g. eidem Dominicani, et Dominiconi f. qd. Sihfredi, et Iohannes f. qd. Leoni isti de l. Bemmio parentes eidem Dominicani. S. m. Giselberti de Castroseprio et Adammi seu Gaudencioni isti de l. Bemmio tt. [sr] Nicardus not. et iudex.

Museo dipl., n. 376. Originale.

16. *Bregano, 9 febbraio 1012.*
[sr] Anricus rex, a. regni eius hic in Italia viii, viii die m. februarius, ind. x. Tibi Gotelinda puella germana mea ego Sundelmarius f. b. m. Walperti de l. Breganno qui profeso sum lege vivere Lang. dono pecias tres de vineas iuris mei in l. ssto. et fundo Breghanno; prima vinea est a l. ubi dic. Bonaria; da duabus partibus via, da tercia S. Marie, pert. iuiales iii et tab. x et dimidia; secunda vinea dic. Arbusta: da una parte

de credes qd. Otoni, da alia parte S. Marie, da tercia via, tab. xviii et dimidia; tercia vinea nominantur Caselle: da tribus partibus S. Marie, da quarta parte via, tab. xxi. Similiterque dono tibi Gotelinda puella una ancilla cum homni sua agnacione, si in antea abuerit, nomen eius Adegruda qui et Ima, sibe co ipso alio nomen nucupantur, nacione eius It[alia]'; de co agitur mente et corpore sano ipsa esse dico. Promito una cum meos heredes tibi ssta. mea donacio defensare, qui si defendere non poterimus aut subtracere quesierimus in dubium restituamus. Et ad anc confirmandam meam donacionis car. accepi lannebild manicias duas. Act. in l. Breghanno. S. m. ssti. Sundelmarii. S. m. Martini et item Martini seu Radaldi isti de l. Breghanno tt. [sr] Ermenfredus not. et iudex sacri pal.

Museo dipl., n. 401. Originale.

1 Guasto nella pergamena.

17.

Galliate, febbraio 1013.
[sr] Enricus rex, a. regni eius viii, m. februarius, ind. xi. Basilica S. Marie que est fundata in l. Monte Vellate ego Sigefredus f. qd. Teupaldi qui et Teuzo de l. Galliate qui profeso sum lege vivere Lang. pro mercedem et remedium anime mee a presenti die dono et ofero campo petia una iuris mei in l. et fundo Daverio ad l. ubi dic. in Colea: da mane et montes via, da meridie * * * *, tab. Lxxii. Quidem et spondeo atque promito una cum meos heredes ssto. campo defensare, et si defendere non potuerimus aut subtracere quesierimus, in dubium restituamus. Act. ssto. l. Galliate. S. m. ssti. Sigefredi. S. m. Alterammi et Rihardi seu Carlloni tt. [sr] Arioaldus not. sacri pal. per data licencia Wifredi comes comitatu Sepriense.

Museo dipl., n. 409. Originale.

18.

Varese, giugno 1015.
[sr] Enricus imp., a. imperii eius ii, m. iunius, ind. xiii. Constat me Ambroxio diae, de ordine eccl. plebis S. Victoris sita l. Varese et f. Leoni de l. Busticola, qui professo sum ex nacione mea lege vivere Lang., ipse genitor meo mihi consenciente, accepissem in presencia tt. ad te Anselmo presb. de predicto ordine et f. qd. Eremperti de l. Velate ex per miso tuo Radaldo presb. lib. xi, finitum precium pro aliquantis rebus territoriis iuris mei in l. et fundo Masenago; pro casa pecia una infra castro qui nominatur Waledeo: da mane Ansegixi, da meridie et sera via; ped. de tab. qui dic. de Liutprando nomeros xvi; pro vineas pecias duas et camporas pecias duas et silvas castaneas cum all-

quod si defendere non potuerimus au si contra ac car. vindicionis agere quexierimus tunc in dubium esto, campo restituumus. Act. l. Vellate. S. m. sste. Belcarde. [st] Adalardus iudex annobis facta ss. S. m. sstorum, Lanfranci et Variuberti iermano et nepote eidem Belcarde. S. m. Vidoni et Otoni seu Aldoni tt. [st] Obizo not. sacri pal.

Museo dipl., n. 670. Originalit.

32. Varese, 22 dic. 1049. [st] Secundo Enrico imp., a. imperii eius * *, xi kal. ianuarii, ind. iii. Basilica S. Marie sita l. Vellate, que pertinere videtur de sub regimine. et potestatem S. Ambrosi, ego d. Wido archiepisc. iam dicti S. Ambrosi, qui profeso sum lege vivere Romana, dono et offero in eadem basilika ut abead colonieis ... usufructuario nomine a presenti die pro anime mee mercedem itest petias due de campi et petia una de vinea in l. et fondo Balasi; primo campo iacet ad l. ubi dic. ad Urio, est tab. xx: da sera via, da mane * * * secundo campo iacet al l. ubi dic. Ciscalina: da munte S. Marie de monesterio qui dic. Turba, da alia parte aliquantum in via, et est tab. xxx; iam dicta vinea iacet al l. ubi dic. Predosa, est tab. xi: da una parte Bonifilii, da alia parte iam dicti S. Ambroxi. Que autem stis. rebus ab ac die in eadem eccl. S. Marie donamus et per presentem car. ofersionis ibidem ad abendum confirmamus, faciendum exinde pars ipsius eccl. et canonici de ... usufructuario nomine quiquit volueritis sine omni mea et antecessor meus contradicione. Qui- dem et spondeo me ego qui supra barbiepisc. et meos successo- res a parte iam dicte eccl. et ante dicti canonici de predictis rebus defensare; quod si defendere non potuerimus aut exinde aliquit subtraere quesierit tunc in dubium ssta. ofersio dicte eccl. restituumus. Et pro onore sacerdoti mei et nec mihi licead ullo tempore nolle quod volit, se quod a me semel factum vel conscriptum est sub iusurandum inviolabiliter conservare pro- mitto cum stipulacione subnixa. Act. infra domo Varese. H Wido archiepisc. ss. S. m. Bonizoni et Adoboldus legem Romana viventes tt. S. m. Lanfranci et Aripbrandi seu Wi- helmi tt. [st] Teubaldus not. sacri pal.

Museo dipl., n. 676. Originalit.

1 Rasura.

33.

Gallarate, 1 febbraio 1055.

[st] Heinrichus secundo imp., a. imperit eius viii, 1 die m. februartius, ind. viii. Eccl. S. Marie que est diffeata in munte

de Wellate ego Iohannes qui et Amizo presb. f. qd. Attoni de l. Cardano qui profeso sum legem vivere Lang. dono et onere pro anima Tazoni mercedem una porcione de omnibus casis et rebus illis iuris mei in l. et fundo Berganno tam infra castro ipsius l. quamque et foris vel in eius territorio, nominative ipsa porcione que mihi per car. vindicionis advennerunt per quodam instrumento ap qd. asto. Tazus qui fuit f. qd. Widoni de vico Lon- nate. Que autem ssta. porcione dono et offero et habendum con- firmo et faciendum exinde a presenti die pars ipsius eccl. quic- qui voluerit. Quidem et spondeo ssta. ofersio defensare; qui si defendere non potuerimus aut subtraere quexierimus in dubium eadem ofersio restituumus. Et pro onore sacerdotii mei nec mihi licead ullo tempore nolle quod volui set quod a me semel factum vel conscriptum est inviolabiliter conservare promito cum stipulacione subnixa. Act. l. Galerate. H Iohannes presb. a me facta ss. S. m. Petri et Dominici ambo legem vivere Ro- mana tt. S. m. Amizoni et Gunzoni seu Petri tt. [st] Er- lembaldus not. sacri pal.

Museo dipl., n. 709. Originalit.

34.

Casciago, gennaio 1056. [st] Secundus Henricus imp., a. imperi eius x, m. genuaris, ind. viii. Constad nos Wibertus f. qd. Adelgixi de l. Ka- stiaci et Gisla iugalibus filia Adelberti de l. Bubiato, qui pro- fesi sumus ambo lege vivere Lang., ipse Wibertus iugate et mun- dondo meo mihi consenciente et subter confirmantes et cum no- ticia de propinquieribus parentibus meis cui supra femine, corum nomina sunt ssto. Adelbertus et Anselmus pater et f. genitor et g. meo cui supra Gisiani, accepisemus cumunfer in presencia tt. ad te Dagbertus presb. de ordine eccl. piebe S. Victori sito Va- rese et f. qd. Cunifredi qui et Amizo de l. Bemio Subteriore ar- gentum den. bonos lib. viii et dimidia, finitum precium pro vinea pecia una et campis arabillis pecies due turis nostris in ssto. l. et fundo Bubiato; ssta. vinea iacet ad l. ubi dic. Rodondella et est tab. lviij: da mane et sera via, da meridie S. Victori; primo campo dic. Terrantino inter Cese et est tab. lxxvii: da mane S. Am- broxi, da sera S. Petri; secundo campo iacet ad l. ubi dic. a

Clauso a Pasquario et est tab. cxxv: da mane accessio, da meridie in heredes qd. Planxemundi, da sera S. Ambroxii. Que autem ssta. vinea et predictis campis hab ac die tibi cui supra Dagberti pro ssto. argento vendimus et facias exinde tu et vestris heredibus iure proprietario nomine quicquid volueritis sine nostra contradi-

limes; prima silva dic. ibi prope et habet arbores duas intus: a mane s. Antolini de Lugonnate, a meridie Guifredi de Solario, a sero quidam limes; secunda silva dic. Silva Plana: a mane quidam rivus, a meridie quidam senterius, a monte s. Victoris; tertia silva dic. in Rovaxe: a meridie via, a sero s. Victoris; predicta vinea iacet ad l. qui dic. a Luverno: a mane Fradentionis, a meridie Guidonis Sibelle, a sero Luvernus, a monte via. Omne quantum de iure predictorum hominum de Colliate fuerit inventum in sstis. rebus et quas adquisiverunt ab Fluxbella et Ambroxio matre et filio de Maennago et Arnaldo dic. Manio, viro Fluxbelle, et ab Lazaro et Anrico et Maxa et Zentile iugalibus eorum de Vellate per consilium et factum sstorum. Landulffi archipresb., Filippi presb. et Guifredi clerici in hac presenti maneant comutatione in sstis. archipresbytero et presb. Filippo ad partem eiusdem eccl. Et promiserunt predicti comutatores guarentare et defendere sstas. omnes res quas ad invicem comutationis nomine sibi dederunt, et pars que hoc non servaverit, restaurare debet alie parti vel suis heredibus aut cui dederit duplum sstarum rerum. Act. ad eccl. illam que est in monte de Masenago. Et unde due car. uno tenore scripte sunt. S. m. sstorum. Buzi et Picini et Iohanni et Alberti atque Anrici et Otonis atque Picini et item Otonis atque Guidonis et Obizonis atque Iohannis et Petri atque Bonibelli et Nigri et Iohannis Barbe et Rodulffi atque Guidonis et Odelmarii et Iohannis de Gazio et Iohannis Lotharii et Bruniori. S. m. Alberti comitis de Castro Seprio et Otonis de Turdeia et Amici de Plana et Iohannis Ferrarii et Petri Cavalarii et Pedracii f. Ugonis de Vellate et Guarnnerii et Ogerii et Arnaldi Manii et Otonis, et Maltraverssi et Obizonis de Masennago tt. Et ad hanc comutationis car. faciendam interfuerunt Lazarus et Martinus fideles ipsius eccl. s. Marie, et estimaverunt quod ad meliorem mentum predictae eccl. hoc veniebat. [sr.] « Ego Albertus iudex et regius missus scripsit per parabolum et iussionem d. Robaldi archiepisc. Med. civitatis et post traditam complevi et dedi. »

« Et ibi statim in presentia sstorum. tt. predictus Landulffus archipresb. dedit quadiam ssto. Buzo ad partem sstorum. hominum de Colliate, ita ut si aparuerit illis aliqua intentio de sstis. rebus quas ipse archipresb. dedit eis per sstam. car. comutationis, quod guarentabit et defendebit et in hauctoritate stabit, et quod fatiet firmare d. Robaldum Med. archiepisc. hanc sstam. comutationis car. et sic exinde posuit fidelesores Pedracium f. Ugonis de Vellate et Martinum f. qd. Iohannis de Vellate, qui obligaverunt sua pignora sine calomnia ubique inventa ».

Originale.

¹ Nel testo dell'atto questo Dio, che qui parrebbe uno degli autori, figura invece come il padre defunto di Althortus of Anriolus. La sottoscrizione è: *Althortus filius defuncti patris sui et regis sstis. sstis et sic* sta stato lasciatolo forse a questo scopo uno spazio in bianco.

110.

S. Maria del Monte, marzo 1144.

[sr.] A. inc. MCXLIII, m. marci, ind. vii. Placuit et convenit inter Landulfum archipresb. de s. Maria de monte Vellate, ibi astante et consensente et adfirmante Iohanne f. qd. Lanfranci de Bugnella de l. Vellate electo avvocato in hoc negotio, necnon et inter Aenricum f. qd. item Aenrici de ssto. l. Vellate et Gentilem filium qd. Iohannis Grimaldi de S. Ambroxio coniugem ssti. Aenrici, ipso Aenrico consensente heidem coniugi sue et per interrogacionem propinquiorum parentum meorum, quorum nomina subter leguntur, ut debeant dare sicuti a presenti dederunt sibi invicem in causa comutationis. In primis dedit d. Landulfus archipresb. heisdem iugalibus campi pecia una et silve castanee pecia una iuris predictae eccl. s. Marie, in ssto. l. et fundo S. Ambroxio; predictus campus iacet ad l. ubi dic. in Trunzi: a mane et a sero et a monte Iohannis Calcine, a meridie via; predicta silva iacet ad l. ubi dic. in Mesola: a mane s. Ambroxii, a meridie s. Victoris, a sero reservat s. Maria, et sunt ipse pecie tab. XLIII. Unde ad invicem recepit ipse d. Landulfus archipresb. ab eisdem iugalibus iure predictae eccl. s. Marie habendum campi pecia una iuris predictorum iugalium in ssto. l. et fundo Vellate ad l. ubi dic. in Polsolem: a mane heredum Lanfranci de Bugnella, a meridie reservant in sua potestate, a sero et monte heredum Odemarii, tab. XLVIII et non amplius. Quidem et ut ordo legis exposcit ad hanc comutationem providendam accesserunt Loterius de Bugnella et Soldanus f. Gualberti de l. Vellate, qui estimatores fuerunt. Quidem sponderunt se ipsi commutatores sstas. res ab omni homine defensare, pena dupli. Nec heidem archipresb. liceat a modo ullo tempore nolle quod voluit, set quod ab illo hic semel factum et conscriptum est, sub iureiurando inviolabiliter conservare promisit, cum stipulatione subnixta. Act. s. Marie. Due car. uno tenore scripte sunt.

Landulfus archipresb. ss. S. m. sstorum. commutatorum. S. m. ssti. Iohannis dicti avvocati in hoc negotio qui heidem archipresb. consensit ut supra. S. m. sstorum. Loterii et Soldani qui estimatores estiterunt. S. m. Otonis Ferrarii et Guidonis Sibille parentum sste. femine. S. m. Petri de Bugnella et Dominici et Enrici Putie et Andree atque Vitalis seu Obizonis atque Uberti Zavate tt. [sr.] Guilielmus iudex.

Originale.

helle sue mari quam pater eius ab ea accepit et previderat per Guarnnerium et Russum liberos estimatores et veritatem inquirerant, accepisse in presentia tt. simul a vobis Buzo f. qd. Lafranci et Picino de Ortaiis et Otone et Guidone iermanis et Obizone dic. de Casa Vetere et Iohanne et Petro et Bonobello iermanis ff. Bonisenioris et Nigrone qui dic. Prandonus et Iohanne qui dic. Barba et Rodulffo dic. de Puteo et Guidone dic. de Baiguerio, et Oldemario et Iohanne dic. de Gazio et item Iohanne dic. Lotharii et Bruniero f. qd. Lafranci, omnes de l. Colliate, den. Med. lib. xxvii et dimidium finito pretio pro petia una campi simul cum vinea et prato uno tenente et habente intus arbores, et item petia una campi et silvarum petiis tribus iuris nostri in ssto. l. et fundo Masennago; primus campus cum vinea et prato uno tenente iacet ad l. qui dic. ad Silva Plana: a mane, a meridie quidam rivus, a sero quidam limes et s. Antolini de Lugonnate, a monte Ugonis presb; secundus campus iacet ad l. qui dic. ad Scarbotum; a mane Guifredi de Solario, a meridie et a sero via, a monte quidam limes; prima silva dic. ibi, a mane s. Antolini de Lugonnate, a meridie Guifredi de Solario, a sero quidam limes; secunda silva dic. ad Silvam Planam: a mane quidam rivus, a meridie quidam senterius, a monte s. Victoris; tertia silva dic. in Rovaxe: a meridie via, a sero s. Victoris. Omne quantum de nostro iure fuerit inventum in ipsis petiis vobis pro ssto. pretio vendimus et spondemus defensare; quid si defendere non poterimus aut si agere aut causari presumpserimus, in duplum vobis eandem vendita restitruamus. Act. ad ecel. que est in monte de Masennago. S. m. sstorum. Pluxbelle et Ambroxii matris et filii. S. m. ssti. Arnaldi. S. m. ssti. Obizonis. S. m. sstorum. Guarnnerij et Russi qui estimatores fuerunt. S. m. sstorum. Alberti et Traverssini. S. m. ssti. Alberti comitis. S. m. Otonis de Turdela et Amici de Plana et Iohannis Ferrarij et Petri Cavularij et Otonis Dugarixii et Oggerij et Obizonis de Masennago et Pedracij f. Ugonis de Vellate atque Maltraverssi tt. [str.] Albertus iudex et regius missus.

« Et ibi statim predicti Pluxbella et Obizo iuraverunt ad s. Dei evangella per parabolum predicti Ambroxii minoris legitime etatis et ssti. Arnaldi viri sste. Pluxbelle, quod a modo in antea per omne tempus habuerint firmam et stabilem predictam vendicionis car. et per omne tempus taciti et contenti inde permanserint, et si aliqua intentio aparuerit predictis hominibus de Culliate de sstis. rebus, quod guarentabant et defendebunt cum ratione si Deus eos adiuvet et illa s. evangella; et predicti venditores ibi incontinenti dederunt guardiam ssto. Buzo ad partem

predictorum hominum de Culliate, ita ut si aparuerit eis aliqua intentio de sstis. rebus, quod defendebunt et guarentabant ab omni homine, et sic exinde posuerunt fideiutores Guarnnerium et Oggerium iermanos ff. ssti. Obizonis de ssto. l. Masennago, qui estimatorum fideiutores et sua pignora sine calonia obligaverunt ».

Originale. Nella messa perpetua precede l'atto n. 107.

109.

Masnago, agosto 1143.
[str.] A. ab inc. Moxliii, m. augusti, ind. vi. Placuit (et) convenit inter Landulffum archipresb. ecel. s. Marie constructe in monte qui dic. Vellasco et presb. Filipum et Guifredum clericum ambos eiusdem ecel., necnon ex alia parte inter Buzum f. qd. Lafranci et Picinum qui dic. Curellus et Iohannem nepotem eius et Albertum et Anrricum iermanos ff. qd. Otonis qui dic. Zuvedia et Picinum dic. de Ortaiis et Otonem et Guidonem fratres et Obizonem dic. de Casa Vetere et Iohannem et Petrum et Bonumbellum iermanos ff. Bonisenioris et Nigrone qui dic. Prandonus et Iohannem dic. Barba et Rodulffum dic. de Puteo et Guidonem qui dic. de Baiguerio et Odemarium f. Alberti Laurenzani et Iohannem de Gazio et Iohannem dic. Lotharii et Bruniorum f. qd. Lafranci, omnes de l. Culliate, ut debeant dare sicut a presenti dederunt ac tradiderunt sibi vicissim unus alteri comutationis nomine. Imprimis dederunt ipsi Landulffus archipresb. et presb. Filipus et Guifredus clericus ab parte ecel. predictae s. Marie cunctas casas et res territorias iuris predictae ecel. s. Marie in predicto l. et fundo Culliate et Mornnago, tam infra villam quamque et foris, et unde predicta ecel. usque modo habebat factum omni anno butigas duas olei et unam dimidiam, et amiscera quatuor a parte predictorum hominum de Culliate qui usque modo predictas res detinebant et laborabant per illorum hereditatem. Quidem et ad invicem receperunt predicti Landulffus et presb. Filipus et Guifredus clericus ad partem predictae ecel. s. Marie ab iam dictis hominibus de Culliate melioratas res, hoc est petiam unam campi et vinee et prati insimul se tenentem et habentem intus harbores, et item petiam unam campi, et silvarum petias tres et petiam unam vinee iuris predictorum hominum de Culliate, et unde odie car. in suis manibus receperunt et reiacentes in l. et fundo Masennago et predicta vinea in l. Vellate; prima petia iacet ad l. qui dic. Silva Plana: a mane et meridie quidam rivus currit, a sero quidam limes et s. Antolini de Lugonnate, a monte Ugonis presb.; secunda petia campi iacet ad l. qui dic. ad Scarbotum: a mane Guifredi de Solario, a meridie et sero via. a monte

dic. Varione et Vivianus frater Lodexani et Guido f. Alberti (Contesse et Albertus qui dic. Galaverna, vicini et consortes de Custobenno, pro se et pro omnibus illis suis vicinis qui habent partem in terra que dic. da la Rassa, Loterio qui dic. de Bugnella de l. Vellate, eo vero ordine quo hic subter legitur, ita quod ipsi una cum supradictis vicinis et consortibus suis debent facere ear. proprietatis et transacti in manu ssti. Loterii vel suorum heredum abhinc ad festum s. Martini proximum veniens et ab ipso festo ad annum unum vel antea, nominative de ssta. petia de terra da la Rassa, cum castis et edificis et arboribus super se habente, cui coheret: a mane tenent homines de Vellate, a meridie Bimlasco, a sero Ottonia et in parte Vellasco; omnia et in omnibus quantumcunque inveniri potuerit infra iam dictas coherentias in integrum, in laude iudicis ipsius Loterii vel suorum heredum; et si aliqui discordia apparuerit predicto Loterio, vel suis heredibus de ssta. terra, predicti homines de Castobenno cum suis heredibus debent expedire secundum rationem vel usum ad suum dispendium, nisi tantum quod ipse Loterius debet dare eis pignus quod detur potestati et placitatores placiti si necessarium eis fuerit; et inde posterunt fideiussores Albertum qui dic. Erro et Salyum qui dic. de Cazago et Landulfum de Ecclesia et Guidonem qui dic. Grillo et Johannem de Paule et Petrum Cixana et Albertum de Senedogo et Ardericum fratrem eius seu Martinum et Henricum qui dic. de Subtus, pena dupli. Et ibi incontinenti iuravit Anselmus qui dic. de Rubea per parabola iam dictorum vicinorum suorum supra s. Dei evangelia predicto Loterio, quod ita ut supra dictum est complebunt eidem Loterio vel suis heredibus sine fraude nisi remanserit parabola ipsius Loterii aut sui certi missi. Nam sic inter eos convenit. Act. in silva que dic. Umtredi, prope Varietum. S. m. sstorum. Anselmi et Manardi et Amici et Viviani et Guidonis et Alberti qui hanc ear. recordationis ut supra fieri rogaverunt et iam dictum sacramentum facere fecerunt. S. m. Alberti Erro et Savi et Landulfi et Guidonis et Iohannis et Petri et item Alberti et Arderici seu Martini atque Henrici fideiussorum qui hoc breve similiter ut supra fieri rogaverunt. S. m. Laurentii et Philippi et Viviani atque Ottonis qui dic. de Zoeki de ssto. Vellate it. [str.] Ego Gualbertus not. sacri pal. interfui et scripsi.

Original.

107.

Masnago, agosto 1143.

[str.] A. ab inc. MCXLIII, m. augusti, ind. vi. Constat nos Lazarum f. qd. Guidonis et Maxam coniugem eius, et Anrri-

eum f. qd. item Anrrii et Zentilem coniugem eius de l. Vellate, qui professi sumus lege vivere Long., mihi iam dicte Maxe consentiente ipse Lazaro viro meo et cum noticia Amizonis patris mei et Guifredi consubtrini mei, et mihi sare. Zentili consentiente eodem Anrrii viro meo et cum noticia de meis propinquis parentibus, hi sunt Oto et sstus. Guifredus, accepisse in presentia te a te Buzo f. qd. Lafranci et misso Picini dic. Curellus, et Iohannis nepotis eius et Alberti et Anrrii iermanorum, et Otonis, et Picini dic. Ortals, et Otonis et Guidonis iermanorum et Obizonis de Casa Vegia, et Iohannis et Petri et Bonibelli iermanorum et Nigronis Prandonis et Iohannis Barbe et Rodulfi dic. de Puteo et Guidonis dic. de Balguerio, et Oldemarij Lorenzanus et Iohannis Lotharii et item Iohannis de Gazio et Bruniori, omnes de l. Calliate, den. Med. lib. v et dimidium finito precio pro petia una vinee iuris nostri in ssto. l. et fundo Vellate ad l. qui dic. a Laverno: a mane Fradencionis, a meridie Guidonis Sibelle, a monte via. Omne quantum de nostro iure fuerit inventum in ipsa vinea tibi Buzo et predictis hominibus de Colliate vendimus et spondemus defensare; quid si defendere non poterimus aut si per quodvis ingenium agere aut causari presumpserimus, in duplum vobis eandem venditam restituamus. Act. ad ecl. que est in monte de Masenago. S. m. sstorum. Lazari et Maxe et Anrrii et Zentilis iugallum. S. m. sstorum. Amizonis et Guifredi et Otonis. S. m. Alberti comitis de Castro Seprio et Otonis de Turdela et Amici de Piana et Iohannis Ferrarii et Petri Cavalarii et Pedraei f. Ugonis de Vellate et Guarnerii et Ogerii et Arnaldi Manii et Obizonis de Masenago it. [str.] Albertus iudex et regius misans.

Original. Nella stessa pergamena segue l'atto n. 108.

108.

Masnago, agosto 1143.

[str.] A. ab inc. MCXLIII, m. augusti, ind. vi. Constat nos Pluxbellam relictam qd. Otonis qui dic. de Villa, et nune coniugem Arnaldi qui dic. Manius, et Ambroxium minorem legitime etatis, et f. qd. predicti Otonis et iam dicte Pluxbelle, qui habitare videmur in l. Masenago, et vivere professi sumus lege Long., mihi predicte Pluxbelle consentiente predicto Arnaldo viro meo et omnia firmante et una cum noticia de propinquis ribus parentibus meis, hi sunt Albertus frater meus et Traversinus consubtrinus meus, et mihi predicto Ambroxio consentiente Obizone patruo et tutore meo, et insuper per datam licentiam Alberti comitis de Castro Seprio ibi estantis et ei licentiam et auctoritatem ex parte publica tribuentis, ob debitum ad solvendum quod ipsi instabat et per dotem reddendam predictae Plux-

manco ab ssto. Ottonem pro pteio den. Med. sol. v den. ii milibus, Ael. ssto. J. S. m. sstorum. Adille et Lanfranci. S. m. Jacobi et Anseli, Iohanni de Viniolla u. [ST.] Otto iudex.

iniquitate.

155.

Milano, 10 giugno 1153.
 * [ST.] x die m. iunii, in consulatione Med. Breve de sententia quam dedit Azo Ciceranus consul Med. et cum eo Albertus de Porta Romana, Otto de Mariola, Robertus Pinghaccum, Marchisius (alcaniolus similiter consules, de discordia que vertebatur inter Anricum et Soldanum et Vivianum consules de comuni de l. Vellate et Ugonem qui die. Presbiter et Ottonem de Muricolo per se et per missos de omnibus eorum vicinis qui habent partem in hac discordia, et ex altera parte d. Landulfum archipresh. eccl. s. Marię que nominatur de Monte Vellate. Erat siquidem inter eos discordia utrum ne liceret predictis de Vellate dividere inter se buseum seu nemus quod voc. Gazium nec ne; in quo ipse archipresh. plures conditiones plurimaque iura se habere dicebat, videlicet de lignis tollendis pro fabrica ipsius eccl. et pro domibus quas ad suum donicum tenet in ipso monte construendis, et restitendis atque retinendis, et pro fatiendo foco non solum quod ante se familiamque suam fit, set etiam pro fatiendo eo foco unde cibaria coquantur et preparantur, tam ad furnum quam ad coquinam; et item in quo ius escandi et pasendi porcos, non solum quos ad suum donicum retinere facit in ipso monte, set etiam aliorum hominum in ipso monte ibi iuxta s. Mariam habitantium, qui pro ipso esentico dant sibi pro unoquoque porco quem occidunt lumbos et olzam, et pro unoquoque quem vendunt den. vi. Que omnia ipsi de Vellate non diffitebantur, nisi solummodo ius pasendi porcos aliorum hominum in predicto monte habitantium, quod ipsi archipreshitero competere omnino negabant, set dicebant quod et si predicta omnia iura ipsi competere archipreshitero, non tamen eos prohibere poterat ipsius nemoris divisionem facere, cum nemo invitus in comunione debeat detineri et cum etiam si divisio facta fuerit predicta iura nullatenus minuerentur. Iam dictus archipresh. ea ratione divisionem fieri vetabat, quia si ipsius nemoris divisio fieret et sua portione unusquisque pro suo arbitrio uteretur, ipsum nemus penitus consumeretur et sic predicte utilitates ecclesie et archipreshitero competentes ad nichilum redigerentur. Item querebatur an liceret ipsis de Vellate tollere de castaneis pro custodiendo ipso Gazio que fiunt in eo, usque ad mod. viii, de super toto videlicet tam de portione dominorum de Porta Romana quam sua; quod ipsi dicebant multis temporibus facere con-

servissio. Ad quod archipresh. respondebat dicens hoc minime facere consuevisse, sed si quo tempore fecerunt, ipse buseum non debeverunt. Item discordia erat an liceret predictis hominibus iuxta s. Mariam sursum in predicto monte habitantibus tollere ligna sivea pro faciundo foco qualicumque invenerint tam in ipso Gazio quam etiam in alio buseo et nemore quod appellatur Cerretum, quod est ex parte sero ab eccl. s. Marię inter predictum Gazium et pratium quod voc. Vivarium, in quo Cerreto ipse archipresh. eadem iura habet tollendi ligna pro edificis et foco que habet in predicto Gazio, an liceret eis tollere solummodo ligna peregrina ab arboribus separata que in ipsis nemoribus invenire poterunt. Rursus contendebatur inter eos an liceret predictis de Vellate tensare pratium illud quod nominatur Vivarium et secundo care, in quo ipse archipresh. in concordia habet ius pasendi cum omnibus suis bestiis per totum annum, vel an sine tensa liceret eis ipsum Vivarium secare; quod predictus archipresh. omnino fieri vetabat, ideo videlicet quia si licentia vel ius secandi eis in ipso Vivario daretur ius suum pasendi quod in eo habet valde minueretur. Erat insuper alia inter eos contentio an eadem iura competere ipsi archipreshitero in alio nemore quod est factum atque cerretum et quod est sursum in capite Vivarii iuxta confinia et territorium de Brincio que competunt in predictis aliis nemoribus, scilicet Gazio et alio cerreto. Aliud postmodum erat inter eos litigium, veluti an prefatus archipresh. haberet ius pasendi in aliis pratibus que sunt ex parte mane montis et que ipsi de Vellate soliti sunt tensare, in quibus ipse archipresh. ante et post tensam seu custodiam ius pasendi habere debere asserbat; que omnia in predictis nemoribus et pratibus sibi competere quam pluribus publicis instrumentis et tt. ostendebat; de predictis vero hominibus in prefato monte iuxta predicatam basilicam s. Marię habitantibus, an eis liceret cum eorum bestiis pasere in prenominato Vivario et in predictis aliis pratibus que sunt ex parte mane montis in quibus archipresh. ius pasendi habet ante tensam et post tensam nec ne querebatur; quod ipsi de Vellate penitus negabant, set ipse archipresh. prefatos suos homines ius escandi et pasendi porcos in iam dicto Gazio et ius pasendi alias suas bestias in prefato Vivario et in aliis pratibus, que tensari solent habuisse, per longissima tempora possedisse, quam pluribus probavit tt. Potestimo vertebatur inter eos alia questio utrum illud idem ius haberet archipresh. pasendi scilicet, tollendi ligna in illo cerreto quod est ex parte mane montis quod ipse habet in predictis aliis nemoribus, nec ne; coheret siquidem ipsi cerreto a mane terra et buseum quod ipsi de Vellate tenent ex parte d. archie-

ipse, a meridie sunt terre hominum de Vellate, a sero sursum desuper tenent homines et vicini de Massenago, a monte sunt predicta prata que homines de Vellate solent tencare et in quibus archipresh. ius pascendi ante tencam et post tencam sibi et predictis suis hominibus assertit competere, et finis ipsius cerreti non debet ultra procedere vel produci versus montes ab illo capite quod est dorsum aut ab illo quod est sursum iuxta bascum et terram illorum de Massenago, [nisi] quatenus est predictum bascum et nemus illorum de Massenago. His et multis aliis hinc inde visis et auditis ipse Azo talem protulit sententiam: in primis dixit ut non liceat predictis de Vellate inter se prefatum Gazium dividere, et si qua inter eos divisio facta est non valeat. Item dixit ut non liceat eis ligna de ipso Gazio vel de cerreto quod est iuxta ipsum Gazium vendere vel donare. Item dixit ut non liceat eis castaneas de ipso Gazio excutere et domi deferre, set pro esca et utilitate tam suorum porcorum quam archipresbiteri in ipso monte debeant dimittere. De predictis viii mod. castanearum, quas pro custodia et camparia ipsius Gazii ipsi de Vellate dicebant debere tollere desuper toto ipso Gazio, laudavit ipse Azo, si ipse archipresbiter iuraret ad evangelia per suum advocatum quod iure tollere non debent, ut de cetero ipsas castaneas nullatenus tollant; aut si iurare noluerit, referat sacramentum ipsis de Vellate qui, si iuraverint iure debere tollere, deinde habeant potestatem tollendi de super toto Gazio ad parvam mensuram de Vellate de castaneis mod. viii, pro quibus iussit ut de cetero bene custodire fatiant ipsam Gazium. Et archipresbiter statim ipsi de Vellate sacramentum retulit. De lignis vero sicis tollendis ab hominibus habitantibus sursum iuxta s. Mariam dixit ut non liceat eis omnia ligna sicca que in ipso Gazio et cerreto invenerint tollere, set tantum peregrina videlicet ea que ab arboribus separata in ipsis nemoribus invenerint. Escam porcorum in ipso Gazio et ligna pro fatiendo foco, ut supra dictum est, et pro edificiorum utilitate in predicto Gazio et cerreto atque in alio nemore quod est factum simul et cerretum et quod est iuxta confinia et territorium de Brincio ipsum archipresbiterum de cetero habere debere pronuntiavit. Verumtamen sicut ipsius Gazii duo solummodo partes sunt ipsorum de Vellate et tertia est seniorum de Porta Romana, ita ipse archipresbiter duas partes de lignis pro edificiorum utilitate et pro fatiendo foco de predictis duabus partibus Gazii ipsa de Vellate pertinentibus tollat. De prefatis pratis que vocantur Vivarium dixit ut nullo modo liceat illis de Vellate tencare vel seccare, set habeant quemadmodum archipresbiter in eo ius et potestatem pascendi. In aliis pratis que sunt ex parte

montis dixit ipse Azo et laudavit ut ante tencam el post tencam totum archipresbiter ius et potestatem pascendi cum suis bestijs ex quo cum suis bestijs ipsi de Vellate pascere in eis ceperint; que prata ipsi de Vellate poterunt, si voluerint, tencare ab kalendis aprilis usque ad kalendas septembris; de quibus pratis ex parte mane montis constitutis, si placuerit eis aliqua runcare et ad seminum culturam deducere, laudavit ipse Azo ut licet hoc ipsis facere cum tamen ius pascendi remaneat ipsi archipresbitero in ipsis runcis seu campis factis ex quo fructus ex eis collecti fuerint. De iure escandi et pascendi in Gazio porcos predictorum hominum habitantium sursum iuxta s. Mariam et de iure pascendi bestias eorundem hominum in Vivario et in aliis pratis in quibus habet archipresbiter ius pascendi ante tencam et post tencam dixit et iudicavit ut, si duo ex testibus qui de possessione predictorum hominum fuerunt producti iurarent sicut testificati fuerunt, de cetero habeant ipsi homines ex parte archipresbiteri ius escandi et pascendi porcos suos in iam dicto Gazio et ius pascendi cum aliis corum bestijs in predicto Vivario et in aliis pratis que sunt ex parte mane montis in quibus sicut ipsi archipresbitero competit. Denique de prefato cerreto quod est ex parte mane, sicut supra per coherentias designatum est, dixit et iudicavit, si predicti de Vellate iurarent quod nullam ius pascendi scilicet vel tollendi ligna iure vel usu in eo competit ipsi archipresbitero, ut de cetero non habeat archipresbiter in ipso ius pascendi vel ligna pro foco seu alia utilitate fatienda tollendi, set de hoc sint ipsi de Vellate deinceps absoluti. Cum autem parvi essent ex utraque parte predicta omnia sacramenta tam testium quam alia subire, sibi invicem remisissent. Et sic finita est causa. Unde due notitie in uno tenore scripte sunt, anno dominice inc. mclxii, prefato die x m. iunii, ind. i. Interfuerunt Amizo de Porta Romana, Guasconus de Maitrola, Altradius Mainerius, Anselmus Advocatus, Benno de Curte, Gueleo de la Sala, Musso de Concorezo, Rodulfus de Massenago, Guillelmus de Subiate, Martinus de Castrosprio; de servitoribus Gaidonus, Siniforte, Paganus Leccamisolto, Ozo de Rozono, Iohannes Arpadore, Iohannes Guitone, Cintamaccus. [sr.] Ego Azo iudex et missus d. secundi Chunradi regis hanc sententiam dedi et ss. ¶ Ego Arialdus causidicus ss. [sr.] Ego Marchisius iudex interfui et ss. [sr.] Ego Anselmus iudex interfui et ss. [sr.] Ego Siehus not. sacri pal. hanc sententiam scripsi >

Originale aliquanto quasio dunt' nondit' [A]. Copia del sec. XII su perli. scritta anche sul verso [B]. Copia cart. del sec. XVII da A in F. R. Varro, S. Maria del Monte, 324 [C]. Copia cart. del sec. XVII da A, fol. 329 [D].

110.

[ST.] A. inc. MCLV. mense aprilis, ind. III. Presencia illorum hominum, quorum nomina inferius declarabuntur, est venditionis fecerunt Lixagus f. qd. Arderici de l. Vellate et Gufridiana iugales, qui vivunt lege Long., ipso Lixago eidem Gufridiano consensiente una cum noticia propinquiorum parentum, in manu d. Landulfi archipresb. eel. s. Marie de monte Vellate, qui accepit ad partem et utilitatem corone et illuminarie iam dicte ecclesie, que corona et illuminaria retinetur et illuminatur per quasdam mulieres Vercellenses et unde est ministra domina Elia de civ. Vercellis, nominative de vinee pecia una relicente in scto. l. et fundo ad l. ubi die. in....; a mane iam dicte eel., a meridie s. Ambrosii, a sero et a monte Merli. Et pro ssta. vinea fuerunt manifesti iam dicti venditores accepisse a predicto d. archipresb. de proprio precio iam dicte corone et illuminarie den. Med. sol. xxxiii. Pro scto. namque precio promiserunt ipsi venditores eidem emtori suisque successoribus defensare, in pena dupli. Act. l. Vellate.

* Ibi dedit guadium iam dictus Lixagus eidem d. archipresb. esse defensurus et guarentaturus de ssta. vinea ab omni contradicente persona et specialiter et perpetualiter ab iam dicta Gufridiana uxore sua et a suis heredibus et ab eius sumissa persona, et sic posuit fideiussorem Aenricum qui die. Putin et Cadolan et Bistam patrem et ff. per consensum ssti. Aenrici genitoris eorum de scto. l. Vellate, in pena dupli. *

S. m. iugaliun. S. m. Carlevarii et Aenrigatti parentum iam dicte femine. S. m. Cristofori et Iohannis et Merli et Martini tt. et iam dictorum Aenrici et Cadole et Riste qui fideiussores restiterunt ut supra. [ST.] Gufridius index sacri pal.

iniponal.

* Guasto nell'orquinate.

141.

Milano, 10 gennaio 1157.
[ST.] A. inc. MCLVII. x die mensis ianuarii, ind. v. Presentia honorum hominum, quorum nomina subter leguntur, dedit wadium d. Landulfus archipresb. eel. s. Marie que die. ad Montem Sperono de dono d. Oberti archiepisc., ita quod a modo in antea usque ad annum unum proximum dare ac reddere debet ipse Landulfus vel eius successor aut eius missus eidem Sperono vel suis heredibus aut eius misso den. Med. lib. viii, quos professus est mutuo accepisse ab ipso Sperono persolvendum in debito ipsius eel. Unde posuit ei fideiussorem Iacobum qui die. Balbus de l. Caseliago, usque in pena dupli. Act. civ. M. *

Landulfus archipresb. ss. S. m. ssti. Iacobi qui fideiussor exti-

104

111. S. m. Alberti Parlami et Landulfi archipresb. etque Martini tt. [ST.] Ugo not. et iudex.

conpiale.

112.

[ST.] A. inc. MCLVIII. m. madii, ind. vii. Constat me Landulfum archipresb. eel. s. Marie de monte Vellate, qui propter ordinem clericatum vivo lege Romana ibi astante et affirmando Gufrido de Bignella clerico iam dicte eel., accepisse a vobis Iohanni et Girardo gg. et dicitur Gufridones et Petro et Cristofano nepotibus, omnes de l. Varisio, den. Med. lib. xx et sol. viii, quos dedi in foro quod feci cum Alberto Salvatico de rebus de Bagazate, fuito precio pro vinee pecia una iuris iam dicte eel. in predicto l. Varisio ubi die. Gazani: a mane et a monte via, a meridie et a sero s. Victoris. Quam autem venditam vobis Iohanni et Girardo duas partes, et Petro et Cristofano terciam pro ssto. precio vendo et spondeo cum meis successoribus defensare: quod si defendere non potero aut si contra hanc ear. ire questiero, in duplum restituum. Act. in eel. s. Victoris de Varisio. *

Landulfus archipresb. ss. Interierunt tt. Ardilio de Porta et Ugo de Porta et Gufridus Musadaxinus atque Guido Contisse, qui estimaverunt rem bene esse traditam. [ST.] Mateguardatus

* Bique statim dedit guadium predictus d. Landulfus iam dictis emptoribus guarentandi sstam. vineam ab omni homine et quod d. Uberrus Med. archiepisc. firmabit hanc ear., et sic posuit fideiussores sstam. Gufridum clericum et Gufridum clericum de Massenago.

iniponal.

113.

Belforte, 13 aprile 1162.
[ST.] Die veneris qui est viii dies m. aprilis, in Belfort. Di-scordia vertebatur inter archipresb. Landulfum eel. s. Marie ad Montes et ex altera parte Ottonem et Gufridum atque Benzam consules et missi tecius vicinandi l. Vellate que sub consulfibus Septiensibus vendebatur. His siquidem talis erat. Dicebatur ex parte archipresb. s. Marie quod non licebat hominibus de Vellate potare seu arare vineam statim redigere peras quod die. Gazium situm supra l. de Vellate idco quia amittebat conditiones sive servitutes quas habebat supra predictam Gazium, scilicet tram et vineam et templam et scendolas ad perfectionem ipsius et et domum ipsius eel. et constructionem et ligna ad focum non solum arare sicut ante se faciebat set etiam ad coquinam ac ad